

Szocialista képzőművészek a világ dolgairól

Moszkvában a nyáron a fasizmus felett aratott győzelem 30. évfordulója tiszteletére nemzetközi művészeti kiállítást rendeztek, amelyen hazánk képzőművészei is részt vettek munkáikkal. A kiállítás megnyitójára utazó román küldöttség vezetője Erdős I. Pál, a Képzőművészek Szövetségének alelnöke volt. Vele készítettünk interjút a nagy jelentőségű művészeti eseményről.

E. I. P.: Tíz szocialista ország képzőművészeinek munkáiból nyílt meg június 27-én az a kiállítás, amely a *30 győzelmes év* címet viselte. Elküldték ide munkáikat Bulgária, a Magyar Népköztársaság, a Vietnami Demokratikus Köztársaság, a Német Demokratikus Köztársaság, a Kubai Köztársaság, Mongólia, Lengyelország, Csehszlovákia, a Szovjetunió és hazánk képzőművészeti, elsősorban természetesen azok, akiknek a munkáiban kifejezetten tükröződött a címben jelzett időszak témavilága: maga az antifasiszta harc, illetve az építőmunka. Ennek megfelelően a moszkvai központi kiállítási teremben a 800 művész több mint 1400 munkáját három nagy csoportba sorolták be. A felszabadulás előtti legális és illegális antifasiszta harcot tükröző alkotások, magát a felszabadulást ábrázoló munkák, illetve azok az alkotások képezték az egyes csoportokat, amelyek az ezt követő évek küzdelmeit, sikereit választották témául.

Gy. G.: *Nem járt-e együtt ez az ünnepi jelleg bizonyos tematikai beszűküléssel? Mi a véleménye, mennyiben teljes az a kép, amelyet a Moszkvában kiállító művészek adtak az egyes országok képzőművészeti életének keresztmetszetéről?*

E. I. P.: Véleményem szerint a kötött témakörök sem okoztak beszűkülést. Inkább azt hangsúlyozták, azt tették nyilvánvalóvá, hogy a jelzett történelmi időszakban a felsorolt országok művészei valóban fontosnak tartották alkotásaikkal elősegíteni a történelmi változásokat. A kiállítás címébe foglalt harminc esztendő is inkább a művek megszületésének időbeli egybeesésére világít rá, a mögötte felsorakozó művészi megnyilatkozások felfogásbeli és értékelésbeli különbözőségét talán csak sejteti. Mindenestre tény, hogy a kiállítás úgynevezett retrospektív részében olyan művek alkotói szerepeltek elsősorban, akik annak idején személyesen is részt vállaltak az új világ létrehozásáért folytatott világméretű harcból, s akiknek akkor létrehozott műveit mint nagy mozgósító erejű alkotásokat azóta az egész világ megismerte. A német Käthe Kollwitz, Hans Grundig, a magyar Mézszáros László, a szovjet Szergej Geraszimov, a cseh Jozef Čapek nevét említeném itt, néhány olyat csupán, amely a mi fülünkben is ismerősen cseng. Tekintettel arra viszont, hogy ezeken kívül minden ország anyaga külön pavilonban kapott helyet, a bemutatott alkotások meglehetősen részletes és alapos képet nyújtottak az illető ország képzőművészeti életének állásáról. Ez az elrendezés természetesen az egész kiállítás összképét változtatossá, de könnyen áttekinthetővé is tette. Egy-egyét pedig a művekben kifejezésre jutó gondolatok közössége, az a felelősség adta meg, amellyel az országuk művészeti életének élvonalába tartozó alkotók az adott történelmi pillanat leglényegesebb problémáihoz hozzászóltak.

Gy. G.: *Örvendetes, hogy a kölcsönös reprezentatív kiállításáskor mellett, amelyek a szocialista országok gyakorlatában állandósultak, ilyen nagy közös tárlatok is létrejönnek. Véleménye szerint a méltó ünneplés szép szándékán túl mi a jelentősége egy ilyen nagyszabású seregszemlének?*

E. I. P.: Az ilyen tárlatok valóban ritkák. A román delegáció felszólalásában — amelyet én terjesztettem elő — utalt is erre, amikor azt hangsúlyozta, hogy állandósítani kellene az ilyen jellegű találkozókat. A szocialista országok fővárosai bizo-

nyára szívesen látnák sorban vendégül a két-három évenként összeválogatott anyagot. Ezt még a megfelelő nagyságú kiállítási helyiség hiánya is akadályozza — a jelenlegi kiállítási anyagot is egyelőre csak Berlin és Szófia tudja befogadni —, de reméljük, hogy ez a kérdés megoldódik a jövőben. E gyűjteményes kiállítások lehetőségének a megteremtése elengedhetetlenül szükséges, hiszen a művészet a történelem értelmezését segíti elő, pontosabban közös világunk értelmezését, jobb megértését, egymás alaposabb megismerését, ami a szocialista országok nagy családjában nagyon fontos közös törekvésnek számít. Az elkövetkezendő hasonló kiállítások ennek a történelemnek a folyamatát fogják tükrözni — a különböző országok társadalmi mozgásairól való „képi” elmélkedések lesznek. Az eltelt három évtized szocialista művészetéről ezidáig nem volt ehhez mérhető áttekintési lehetőségünk, mint ahogy a megismerésre ugyancsak méltó, kisebb hatókörű művészeti tevékenységről sem lesz átfogó képünk, ha ezek a kiállítások nem állandósulnak. Véleményünk az, hogy a szocialista művészet új törekvéseinek széles körű megismerését lehetővé tevő áttekintés hiánya a további fejlődés akadályozója, illetve késleltetője lehet. Márpedig a fejlődés iránya: egymás eredményeinek jobb megismerése, a közös célok közös és minél gyorsabb elérése a művészet területén is. Mert a művészet nagyon erős és még sokkal jobban kihasználható kapocs a népek között.

Gy. G: Az elmondottak alapján s a moszkvai kiállítás két vaskos katalógusát nézegetve, úgy látom, hogy ez a kiállítás elsősorban a realizmus jegyében fogant alkotásokat gyűjtötte össze. Különösen a retrospektív részre érvényes ez a megállapítás, de a katalógus is kevés, más felfogásban született munkát reprodukál. Az Ön tapasztalata szerint ma milyen stílusirányzatok érvényesülnek még a szocialista országok művészeti életében?

E. I. P: Ismert dolog, hogy a szocialista művészet elkötelezett művészet, s hogy mi aszerint ítéljük meg a művészeti alkotásokat, hogy a társadalom napirenden levő nagy kérdéseire miképpen viszonyulnak. Ez tény — és ez az értékelési mód Moszkvában is érvényesült. A marxista esztétika viszont a művészeti jelenségeket összetettségükben, dialektikus bonyolultságukban, sajátos tükrözésként fogja fel, és nem egyszerűsíti le őket egyetlen mozzanatra. Vulgárisan: nem szűkíti az értékelést például csak a tematikára vagy a közerthető kifejezésre. Ennek megfelelően a kifejezési módokat tekintve is nagyon gazdag és változatos volt a moszkvai kiállítás anyaga. Az egyes országok anyagválogató zsűrije nagyon sok olyan munkát is elküldött Moszkvába, amely a haladó gondolatnak a természetelvű realizmus formanyelvénél áttételesebb, bonyolultabb festészeti, grafikai vagy szobrászati megfogalmazásai voltak. Különösen a fiatalabb művészmenedékek képviselőinek munkái voltak ilyenek, ám az egész kiállítási anyagot amúgy is roppant változatosá tették a nemzeti sajátosságokból fakadó ábrázolási különbségek.

A legszínesebb, a legoptimistább hangulatú pavilon talán a miénk volt, főképpen a nagyon erős román festőiskolának köszönhetően. Baba, Ciucurencu, Szónyi, Ressu, Covaliu piktúrájának színei Moszkvában is lenyűgözték a szemlélőket.

Gy. G: Mennyire lehet friss egy ilyen nagyszabású kiállításra kerülő anyag? Nem szenved-e csorbát az a bizonyára meglevő szándék, hogy a legújabb, legaktívabb művekből is bemutatásra kerüljön néhány?

E. I. P: A moszkvai szervezőket ilyen vonatkozásban is csak dicsérni lehet. Azt hiszem, külön gondot fordítottak arra, hogy olyan művek is kiállításra kerüljenek, amelyek alig néhány hónapja keletkeztek. Elsősorban a grafika — mint a legmozgékonyabb műfaj — tükrözte, visszhangozta a friss politikai, kulturális eseményeket, például az ürrepüléseket, vagy a vietnami nép nagy győzelmét. A maiság, a frissesség különben csak időbeli elhelyezettséget jelent, értékbelit, tartalmat már nem feltétlenül. A moszkvai nemzetközi kiállítás viszont az utóbbiakat részesítette előnyben, s így az ad hoc összeálló, vegyes értékű művek helyett — a kiállító országokkal egyetértésben — szintézis igényű anyagot tudott bemutatni, amelyben az egymást feltételező különbözőségek mellett a világ lényeges dolgairól való gondolkodásmód közössége a legfőbb érték. A moszkvai kiállítást, gondolom, első sorban ez teszi jelentőssé, s ha valóban megszorodnak az ilyen jellegű találkozók a szocialista művészet képviselői között, akkor ennek a mostani sikeres kezdetnek a jelentősége még tovább növekszik.

Lejegyezte Gyöngyösi Gábor